

פחד דוד

פרשת
בראשית

כ"ז תשרי
תשע"ו

787

י"ל ע"י מוסדות "אורות חיים ומשה" ישראל

בנשיאות בנש"ק מורנו ורבנו הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

בן הצדיק המלובן רבי משה אהרן פינטו זצ"ל ונכד הצדיק הקדוש המלובן רבי חיים פינטו זיע"א

ירושלים תל אביב חיפה באר שבע

הדלקת נרות 17:39 | 17:54 | 17:45 | 17:57

מוצאי שבת 18:50 | 18:52 | 18:51 | 18:53

רבינו תם 19:31 | 19:28 | 19:29 | 19:31

המולד: ליל שלישי שעה 5, 51 דקות ו-10 חלקים
ראש חודש חשוון: ימים שלישי ורביעי

הילולא דצדיקיא

כז - רבי יצחק הזקן
מבעלי התוספות

כח - רבי אברהם אביכזר
אב"ד אלכסנדריה

כט - שמעון הצדיק
משיירי כנסת הגדולה

ל - רבי יצחק מאיר הזנפרץ
מח"ס 'אור יקר'

א - רבי מנחם מנדל
בעל 'צמח צדק'

ב - רבי יוסף בוסקילה
רבה של בית שמש

ג - רבי עובדיה יוסף
נשיא מועצת חכמי התורה

המעוניין לקבל את העלון בדוא"ל
ישלח הודעה: p@hpinto.org.il

משכיל לדוד

כשיש הערכה - יש טעם לחיים

שיטעם אדם הראשון את התורה - ימלך בדעתו ויתחרט. ועל כן הקדים הקב"ה רפואה למכה, ועמד על כך שהאדם יחתום לו בשטר, בכדי שיוכל לבסוף כשיתחרט, להראות לו את חתימתו ולחייבו לעמוד בדיבורו. ויש בזה עניין נוסף.

הצדיקים מרוב התקשרותם לתורה והרגשתם הנפלאה של גן עדן התחתון, לא יכולים להיפרד מהעולם, ועל כן המוות קשה עליהם ביותר. ועל זה נאמר (תהילים קטז, טו) "יקר בעיני ה' המוותה לחסידיו". ולכן, אף על פי שבמבט ראשון היו צריכים הצדיקים להיות שמחים במיתתם, בכדי לזכות לגן עדן הנצחי בעולם האמת, באמת מצטערים הצדיקים, מאחר ואת טעם הגן עדן מרגישים בתורה ובמצוות, ולכן קשה עליהם המוות. ועל זה הצטער אדם הראשון לקיים את הבטחתו לדוד המלך.

עוד יש להתבונן בעניין זה, מדוע היה צריך הקב"ה שאדם הראשון יתן מחייו מתנה לדוד המלך, הלא ידועה לפני הקב"ה קדושתו של דוד המלך וגדולתו, ומדוע לא יתן לו ה' ממתנת ידו ויקצוב לו חיים רגילים, כיאות לאדם גדול וקדוש כדוד המלך ע"ה, שממנו יצא המשיח, אשר הוא עתיד להכיר לכל באי העולם את הקב"ה.

ונראה שבדואי לא נבצר מהקב"ה לתת אפילו אלפי שנים לדוד המלך, ולא היה צריך בכלל לצדקה של השבעים שנה שנתן אדם הראשון לדוד המלך, ואשר התחרט על כך לבסוף. אלא שיש כאן מוסר השכל גדול שרצה הקב"ה ללמד, וכמו שידועים דברי הזוהר הקדוש, שסיפורי התורה והמצוות שצויה ה', הם עצות ודרכים שדרכם אפשר ללמוד איך האדם יוכל להתקשר עם הקב"ה. ולמשל, סיפורי האבות מלמד אותנו על אהבתם העזה של האבות לה', ועד כמה דקדקו והעריכו את מצוות ה'. וכך גם מעשה זה של נתינת השנים של האדם הראשון עבור דוד המלך, מלמד אותנו לימוד גדול.

וכמו שבארנו בתחילה, כאשר הראה הקב"ה לאדם דור דור ודורשיו - וביניהם את חיי דוד המלך, היה זה לפני שטעם האדם הראשון מטעם התורה, ועל כן היה קל בעיניו לתת משנותיו עבור דוד המלך. אבל לאחר שטעם האדם את טעם התורה, שעליה אמרו "כי טוב סחרה מסחר כסף" (משלי ג, יג), כבר היה אצלו בבחינת "טעמו וראו כי טוב ה'" (תהלים לד, ט), שוב היו ימי חייו יקרים בעיניו, וקשה היה לו לקיים את הבטחתו ליתן לדוד המלך מחייו. כי כאמור העריך כל שעה ושעה בחייו, וידע שכשיפטר לא יוכל לקיים מצוותו.

את הלימוד הזה רצה הקב"ה ללמד את ישראל, שיראו היאך האדם הראשון לפני שלמד וטעם את טעם התורה - נתן בחפץ לב מחייו עבור דוד המלך, ואילו מיד לאחר שטעם את טעם התורה, כבר היה קשה לו לתת מהחיים שלו לדוד המלך.

וזהו לימוד עצום שרצה הקב"ה ללמד את ישראל, מהו ערך חיים של תורה כאשר האדם עוסק בה, ואת ההפסד הגדול שיש לו, אם אינו עוסק בתורה חלילה.

"ויהיו כל ימי אדם אשר חי תשע מאות שנה ושלושים שנה וימות". (בראשית ה, ה)

מובא בחז"ל (ילקוט שמעוני רמז מ"א) שנקצבו לאדם הראשון לחיות אלף שנים, אלא שכאשר העביר ה' לפניו את כל הדורות, ראה שדוד המלך נולד ומיד נפטר, כי נקצבו לו שעות בודדות לחיות, ריחם עליו אדם הראשון ונתן לו שבעים שנה משנותיו. אמר לו ה' שיחתום בשטר על כך שמתחייב ליתן לדוד המלך שבעים שנה. שאל האדם את השי"ת - וכי אינך מאמין לי? אמר לו ה' לא! איני מאמינך. וחתם אדם הראשון על השטר.

ובאמת כאשר היה האדם בן תשע מאות ושלושים שנה, בא אליו ה' ליטול את נשמתו, אמר לו האדם, והרי נקצבו לי אלף שנים לחיות! אמר לו ה' - והלא נתת לדוד המלך שבעים שנה משנותיך. והראה לו את השטר שעליו הוא חתם.

והנה יש להקשות, כיצד שכח אדם הראשון את חתימתו על השטר שהוא נתן לדוד המלך שבעים שנה מימי חייו? ועוד, מדוע הקב"ה הוצרך לכתוב לאדם שטר חוב.

ונראה שהשכחה נבעה משתי סיבות; הראשונה, בגלל החטא שחטא שאכל מעץ הדעת, והחטא מביא לשכחה. והסיבה השנייה, שלאחר שאכל האדם מעץ הדעת והכיר בחטאו, ישב בשק ובתענית מאה ושלושים שנה ועשה תשובה, והקב"ה קיבל את תשובתו ותפר לו כותנות עור. ובאותם שנים נקשר האדם לתורה והרגיש את טעם הגן עדן כאן בעולם הזה, וחש את עצמו נמצא באותו הגן עדן אשר ממנו גורש לאחר שחטא. והרגשה זו השכיחה מאדם הראשון את החטא, וחשב שעומד לחיות לעולם, או לכל הפחות אלף שנים. ולכן כאשר בא אליו ה' ליטול את נשמתו, טען שנקצבו לו אלף שנים, עד שהראה לו ה' את השטר.

ולפי זה מובן, שהקב"ה הרי ידע שהאדם הראשון יחזור בתשובה, ולאחר שיחזור בתשובה על חטאו - ישכח את ההבטחה שלו וירצה להמשיך לחיות, ולכן החתימו על השטר.

עוד נראה ליישב באופן אחר, כיצד שכח אדם הראשון את הבטחתו הראשונה, ומדוע בתחילה כשהראה לו ה' את דוד המלך הסכים לנדב לו שבעים שנה משנותיו, ואילו כעבור תשע מאות ושלושים שנה, כאשר הגיע זמנו להפטר מן העולם, לא הסכים להעביר לדוד המלך שבעים שנה משנותיו.

ואפשר שבתחילה כאשר הראה ה' לאדם דור דור ודורשיו, ובכללם את דוד המלך, הבטיח לתת בשמחה שבעים שנה משנותיו, אבל זה היה קודם שלמד תורה ועדיין לא טעם את טעמה הערב. אבל בסוף ימיו, לאחר שהגה בתורה ונקשר אליה והכיר בטוב טעמה, לא היה יכול לוותר לדוד המלך משנותיו, כי כבר ידע עד כמה מסוגלים לנצל כל שעה וכל רגע ללימוד התורה, ומה ערב טעם מתיקותה.

ולכן הקב"ה חשש כבר מהתחלה, כאשר הבטיח לו אדם הראשון לתת לדוד המלך שבעים שנה, וידע שאחרי

במסילה נעלה

שביבי אמונה ובטחון מפקנסו של מו"ר
הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

כה יתן וכה יוסיף

ארע עימי ונתבקשתי להשתתף בדינר מיוחד שמטרתו הייתה איסוף תרומות 'קמחא דפסחא' לטובת עניי צרפת שבפריז, בליאון ועוד, וגם לטובת הכולל של מורי ורבי הרה"ג רבי בנימין זאב קופמאן שליט"א מאנגליה, יהודי צדיק תלמיד חכם וגאון עצום שלא פסיק פומיה מגירסה. אצלו למדתי בישיבת 'נצח ישראל' בסונדרלנד, בהיותי צעיר לימים.

במשך כל הערב שמתי לבי לעובדה שהרב הביט שוב ושוב בשעונו, כאילו הוא ממחר למקום כלשהו. לפיכך פניתי אליו ושאלתי אותו לפשר הדבר, אולם הרב התעלם בנימוס משאלתי, ולא השיב עליה.

האמת ניתנת להיאמר שהשאלה הייתה מיותרת, כיון שהבנתי בעצמי שכואב לכב' הרב על בזבוז זמנו היקר, וכל שהוא מבקש זה לשוב ללימודו ולעיסוקו התמידי בתורה הקדושה.

כיון שלא יכולתי לראות את מורי ורבי בצערו הגדול על ביטול התורה, אמרתי לו שאני מנדב עבור הכולל שלו במנציסטר את כל הסכום שנאסף בדינר, ללא שתהא חלוקה בין הכולל שלו לבין הקמחא דפסחא. וחזרתי ונקבתי שוב בסכום הכסף שאני תורם לישיבתו, בידועי שזהו הסכום שהיה עליו לאסוף בשהותו בפריז.

כששמע זאת הצדיק אורו עיניו והוא אמר

לי בשמחה: "כעת אני יכול לחזור לסדריי הרגילים בעבודת ה', ולא אאלץ שוב לחזור על פתחי הנדיבים בפריז".

אך במחשבה נוספת הוא פנה אליי ושאל אותי: "ומה עם העניים של צרפת?"

"זו כבר הבעיה שלי", עניתי לו. וידעתי שיהיה עלי לדאוג להם באופן אחר.

בואו וראו עד כמה עצומה השגחת ה' יתברך:

באותם רגעים ניגש אלי יהודי ולחש באוזני שברצוני לתרום למוסדותינו הקדושים סכום נכבד. מה מאד נדהמתי לשמוע שהסכום שנקב בו היה זהה במדויק לסכום שהתחייבתי אני לתרום לטובת הכולל של מורי ורבי במנציסטר, וכבר חשבתי בלבי שחבל שלא התחייבתי לתרום סכום כפול, וכך מן השמים היו מסובבים שיגיע לידי אף סכום כפול בתרומה.

בשובי לביתי סיפרתי לרעייתי תחי' על כל הקורות עימי. והיא בצדקותה הציעה שאנדב סכום כסף נוסף לכולל של הרה"ג קופמאן, ואכן כך עשיתי. יצאתי קשר עם הרב, ואמרתי לו שברצוני להוסיף על תרומתי סכום נכבד נוסף. הרב שמח מאד וכך סיימנו את השיחה.

והנה, לתדהמת כולנו שוב התרחש הפלא והטלפון שצלצל מיד לאחר מכן בישר על תרומתו של יהודי אמיד למוסדותינו - בסכום הזהה במדויק לסכום שנידבתי בפעם השנייה!

ללמדנו באופן מוכח שכל המזדרז בקיום המצוות, ובפרט במצות הצדקה - מובטח לו

שלעולם לא יגיע לידי חסרון כס, כי הקב"ה אוהב את נותני הצדקה ודואג להם, ובודאי ישיב לו מאוצרו הטוב בכפל כפליים.

ישועה בכפל כפליים

מר מ. הי"ו הינו יהודי יקר, עשיר גדול ונדיב שמתגורר בפריז. באחד הימים הוא בא לפני וביקש ברכה לרפואה, שכן הוא חלה מאד בכבד שלו, ובנוסף טרם זכה לילדים.

באותה שעה שהוא ישב אצלי, הייתי זקוק לסכום כסף גדול ועל כן ביקשתי ממנו שיתרום סכום זה לרפואתו, ובנוסף, שיקבל על עצמו להניח תפילין. ובזכות מצוות אלו הוא יזכה בעזרת ה' לרפואה שלימה.

מר מ. תרם מיד את סכום הכסף והוסיף שהוא חפץ גם בברכה להיפקד בילדים, שכן הטיפולים הכימותרפיים שהוא מקבל מחבלים ביכולתו הגופנית להיפקד בילדים, ובאם לא יזכה לילדים - למה לו חיים?

מובן שברכתי אותו שיזכה גם לילדים, ואת הסכום שקיבלתי ממנו העברתי מיד למורי ורבי הרה"ג רבי בנימין זאב קופמאן שליט"א.

ברוך ה', בזכות אמונתו הגדולה ובזכות הצדקה שנתן - הראה לו הקב"ה ניסים ונפלאות בשני הדברים. מר מגם זכה להבריאה לגמרי ממחלתו, וגם זכה ברבות הימים לחמישה ילדים כן ירבו.

במרה מפטירין

הפטרת השבוע:

"כה אמר הא-להים בורא השמים ונוטיהם". (ישעיה מב)

הקשר לפרשה:

נבואת ישעיה מזכירה את בריאת השמים והארץ וכל אשר בה, כפי שמתואר בהרחבה בפרשת בראשית.

נצור לשונך

תולה ארץ על בלימה

יחשוש ולא יאמין

אסור להאמין לרכילות אפילו אם שמע זאת משני בני אדם, או שיצא קול בעיר על כך, אלא יכול רק לחוש לדבר.

אף השומע רכילות מחבירו הנאמן עליו כשני עדים, אינו רשאי להאמינו. אך אם הדבר נוגע לו להבא, מותר להאמינו. ומכל מקום אסור לו לספר זאת לאחרים, ולא להכותו או לגנותו או להפסידו ממון מחמת כן.

בטוב טעם

טעמי מנהגי ישראל

מנהג ישראל קדושים ליטול את ידיהם בבוקר שלשה פעמים לסירוגין.

הטעם לכך, משום שבבוקר לאחר השינה האדם נעשה כבריה חדשה. וכן מפני שרוח רעה שורה עליהם כלילה.

וכתב בספר 'קב הישר' שאנשי מעשה נוהגים להתפלל מיד לאחר הנטילה:

"א-ל א-להי הרוחות, יהי רצון מלפניך ה' או"א שתעמוד לנו זכות אברהם יצחק ויעקב להציל אותנו ואת זרענו מכל פשע ועון כדי לקיים מצות תורתך הקדושה בלי שום מחשבה זרה. וטהר לבנו לעבדך באמת ובתמים. אמן".

מן האוצר

ממשנתו של מו"ר הגה"צ
רבי דוד חנניה פינטו שליט"א

כיצד חטאה חוה

חז"ל אומרים (סנהדרין כט.) שהנחש התווכח עם חוה מדוע אינה אוכלת ואמרה לו שהקב"ה אמר להם לא לאכול, והוסיפה ואמרה שגם לנגוע אסור, כמו שחז"ל הוסיפו באיסור נידה שאסור להושיט דבר מיד ליד (עי' כתובות סא. בתוס'), וההוספה הזו קלקלה - והנחש פיתה אותה ואמר לה שהקב"ה ידע שאם תאכלו תהיו כמותו ולכן הקב"ה לא רוצה שתאכלו, והדבר תמוה עד מאוד שהרי חוה הייתה יצירת כפיו של הקב"ה וצדיקה עד למאוד וזכתה להיקבר עם האדם ואם כן כיצד היא השתכנעה מדברי הנחש וכיצד חשבה שהיא תהיה כאלוהים.

והביאור בזה הוא כך; חז"ל אומרים (שבת קיט:) שכל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית. והדבר תמוה וכי מה בין שמירת שבת לשותפות במעשה בראשית, ונראה לבאר בזה שאדם השומר שבת מהווה סימן שהוא מאמין שהקב"ה ברא את העולם ונח ביום השביעי ולכן האדם נח כמו הקב"ה, וזה מה שהקב"ה אומר אם אתה נח ביום השבת משמע שאתה מאמין בי, ולכן אתה שותף למעשי כיון שגם המצוות בוראות עולמות והאדם על ידי מצוותיו בורא עולמות והוא כהקב"ה.

ובזה יבוארו דברי הנחש לחוה, הנחש אמר לחוה על ידי שתאכלי תדעי להבדיל בין טוב לרע ותעשי רק את הטוב, ועל ידי זה תבראי עולמות ותהי כהקב"ה, והוא אמר לה שהקב"ה לא רוצה שתאכלו כיון שהוא עניו ומסתפק בעולמות שברא, אך הנחש שכנע אותה שכדאי לה להוסיף ולברוא עולמות אם היא מבחינה מטוב לרע, ועל ידי דברים אלו היא התפתתה לאכול.

ולמדים אנו מעניין זה שאסור לאדם להוסיף חומרות שהקב"ה לא ציוה, שהרי רק על ידי ההוספה שאסור לנגוע הוא גרם לה לאכול, ויש בזה עניין עמוק שהיות והיא החזיקה שקר בידה היא נתפסה יותר לשקר כיון שמי שתפוס בעבירה נגרר בכך ליותר.

מספרים על מרן הסטיפלר זיע"א שכשהיה הולך לקנות אתרוג היה קונה בכל מקום שנכנס אליו ואחר כך בחר את הטוב שביניהם. ושאלו אותו מדוע, והוא ביאר שלא רוצה שאנשים יחשבו שאין מה לקנות באותה חנות, ואם כן רואים אנו כמה אסור שהחומרות יגררו את האדם לעבירה, ולכן אף על פי שמרן הסטיפלר זיע"א החמיר וחיפש אתרוג טוב, הוא לא רצה להפסיד בזה לאחרים ולכן קנה מכל החנויות.

וכן מוצאים אנו אצל שאול המלך ע"ה (שמואל א', טו) שהוא החמיר וריחם על עמלק ולא הרג את הצאן וכו' ובגלל זה ירד ממלכותו. שאול אמר שהביא את הצאן לקורבנות לה, ושמואל אמר לו שאין הקב"ה חפץ בקורבנות אלו. וכך עם חוה היא רצתה להוסיף ולברוא עולמות על ידי שתאכל מעץ הדעת ותבחין בין טוב לרע, ואף היא נתכוונה לשם שמים ולכן נענשה מחד וקיבלה שכר מאידך, אבל על כל פנים אין הקב"ה חפץ בזה הדרך, ולמדים אנו שצריך לשמוע לדברי הקב"ה בדיוק ולא להוסיף ולא לגרוע.

אמרי שפר

מדרשי חז"ל על פרשת השבוע

חמשה אורות

"ויאמר א-להים יהי אור" (בראשית א. ג)

א"ר סימון; חמשה פעמים כתיב כאן אורה - כנגד חמשה חומשי תורה: **ויאמר א-להים יהי אור** כנגד ספר **בראשית** שבו נתעסק הקב"ה וברא את עולמו. **ויהי אור** כנגד ספר **ואלה שמות** שבו יצאו ישראל מאפילה לאורה. **וירא א-להים את האור כי טוב** כנגד ספר **ויקרא** שהוא מלא הלכות רבות. **ויבדל א-להים בין האור ובין החשך** כנגד ספר **במדבר** שהוא מבדיל בין יוצאי מצרים לבאי הארץ. **ויקרא א-להים לאור יום** כנגד ספר **משנה תורה** שהוא מלא הלכות רבות. ("מדרש רבה")

שלוחיו של מקום

"ויברא א-להים את התנינים הגדלים ואת כל נפש החיה הרמשת". (בראשית א. כא)

רבנן אמרי אפילו דברים שאתה רואה אותן שהן יתירה בעולם כגון זבובין ופרעושים ויתושים, אף הן בכלל ברייתו של עולם הן, ובכל הקב"ה עושה שלוחותו אפילו על ידי נחש אפילו על ידי יתוש אפילו על ידי צפרדע. ("מדרש רבה")

ברכת השבת

"ויברך א-להים את יום השביעי ויקדש אותו". (בראשית ב. ג)

כתיב (משלי י) "ברכת ה' היא תעשיר ולא יוסיף עצב עמה". **ברכת ה' היא תעשיר** זו השבת, שנאמר "ויברך א-להים את יום השביעי". **ולא יוסיף עצב עמה** זה האבל, כדבר שנאמר (שמואל ב. יט) "נעצב המלך על בנו". ("מדרש רבה")

בעוון לשון הרע

"ויאמר ה' א-להים אל הנחש". (בראשית ג. יד)

אמר רבי לוי; לעתיד לבא הקב"ה נוטל את עובדי כוכבים ומורידם לגיהנם, ואומר להם; למה הייתם קונסים את בני? והן אומרים לו; מהם ובהם היו באים ואומרים לשון הרע איש על חברו. והקב"ה נוטל אלו ואלו ומורידן לגיהנם. ("מדרש רבה")

בשכר הקבורה

"ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגו". (בראשית ד. ח)

במה הרגו? רבן שמעון בן גמליאל אמר; בקנה הרגו. שנאמר "וילד לחבורתי", דבר שעושה חבורה. ורבנן אמרי באבן הרגו. שנאמר "כי איש הרגתי לפצע", דבר שהוא עושה פצעים. רבי עזריה ורבי יונתן בר חגי בשם רבי יצחק אמר; נתבונן קין מהיכן שחט אביו אותו הפר שנאמר בו (תהלים סט) "ותיטב לה' משור פר" ומשם הרגו, ממקום הצואר מקום הסימנין.

ומי קברו?

א"ר אלעזר בן פדת; עופות השמים וחיות טהורות קברוהו. ונתן להן הקב"ה שכרן שתי ברכות שמברכים עליהן; אחד לשחיטה ואחד לכיסוי הודם. ("מדרש רבה")

פלגי מים

שבת בראשית. השבת הראשונה של השנה, נותנת לנו הזדמנות מצויינת להתחלה חדשה, להתקדם במעלות מסילת הישרים שבס"ד זכינו להעלות על הגליון במדור 'מסילת ישרים' שהתמקד בענייני תיקון המידות ובתחומי ההנהגה הישרה שבין אדם לחבירו.

נכון אמנם שהנושא החשוב טרם מוצה עד כה, אך מאידך עלתה מחשבה שקיבלה משנה תוקף בברכתו ועידודו של מו"ר הגה"צ רבי דוד חנניה פינטו שליט"א להקדיש את הפינה החשובה לכמה פרקים במסכת חינוך הבנים, להאיר זוויות ועצות להורים שבינינו שמבקשים לגדל ולעצב את אישיותם של בניהם ובנותיהם בדרך התורה הקדושה. בחן ובנועם.

את הפרקים הראשונים שביריעה זו ליקטנו מתוך שיחותיו של מו"ר שליט"א, מרגליות יקרות ופנינים טובים מאמרותיו המחכימים, שיאירו לנו את הדרך הרצויה בעבודת הקודש של חינוך הבנים:

חינוך הדור הצעיר הוא חובה קדושה, זכות נפלאה, שנפלה בחלקו של כל הורה והורה, זכות וחובה אשר עליה מושתת כל המשך קיום האומה הישראלית. באשר כל אמונתנו מושתתת על החינוך מאב לבן, יציאת מצרים, מעמד הר סיני, קבלת התורה, כולם נתנו לנו במסורת, מאב לבן, דור אחר דור, וכפי שהאריכו על כך רבותינו הראשונים.

ואף אברהם אבינו

אנשי אמונה

אורחות חיים מתוך הספר "אנשי אמונה" לתולדות צדיקי משפחת פינטו זיע"א

ראשי קהילת מאקנס (מהקהילות החשובות שבמרוקו) ערכו קבלת פנים חגיגית לרבי חיים זיע"א, כשהגיע למאקנס יחד עם בנו הצדיק רבי מאיר זיע"א.

בביתו של הגאון רבי יהושע ברדוגו זיע"א, ראש אב בית הדין שבעיר, נערכה סעודה גדולה לכבוד הצדיקים, בהשתתפותם של ראשי הקהילה ואורחים חשובים.

לאחר הסעודה ודברי התורה שנאמרו מפי הרבנים, עברו האורחים בסך כדי לקבל ברכה מהצדיק רבי חיים זיע"א. איש איש בתורו העניק לרב נדרים ונדבות, כל אחד כמתנת ידו כברכת ה' עליו.

באותו מעמד, ניצל רבי חיים זיע"א את ההזדמנות כדי לשוחח עם כל אחד, ולכוין את דרכיו. לאחד אמר כי בכיסו מצוי סכום מסוים, ועליו להפריש מעשר כצדקה לעניים. למשנהונקב בתוכחת מוסר על הנהגתו עם בני ביתו, על חינוך ילדיו. מהשלישי ביקש שיוסיף בקביעת עיתים לתורה. כך עלו נושאים שונים שהיו טעונים תיקון המעשים, כפי שחזה הצדיק ברוח קדשו הטהורה והצלולה.

כשהגיע ועבר לפניו אדם זקן בא בימים בעל הדרת פנים, הביט הצדיק בפניו והעמיד פנים זועפות: "מדוע עוסק אתה בקבלה? דע לך כי אינך ראוי לעסוק בכך, ואתה עלול חס וחלילה להתחייב בראשך אם תמשיך כך."

הזקן החל לבכות, הנה סודו התגלה ברבים. הוא הבטיח לרב כי יעשה כדבריו, ויפסיק לעסוק בלימוד תורת הקבלה.

לאחר מכן, הסביר הצדיק לסובבים אותו, שהישיש הזה מאמץ מאד את מוחו כדי לעסוק בתורת הקבלה, והוא קרוב לסכנה. משום כן ביקש ממנו שיחדל מכך, למען ייטב לו ויארץ ימים.

שבטו שונא בנו", אותו אדם החוסך את שבט לשונו מבנו, וכשצריך להכותו ולייסרו גם מכך נמנע, אל ידמה בנפשו כי מאהבתו נוהג הוא כך – אלא ידוע ידע הוא, כי מעשה זה, מעשה של שנאה הוא. כי דוקא אותו האוהב את בנו ודואג להצלחתו, הוא המייסרו.

כי כל הנחה שעושה האב לבנו, סופה שתגרום חסרון, ושגם אם היום אין הוא נראה לעין, הרי שאחריתו מי יישורנו. ואף אם גם אחר שנים רבות, יצא מאותו הבן אדם גדול, עדיין ידע אביו, כי דמות האיש שיצאה מהילד הרך הזה, היתה יכולה להיות גדולה עשרת מונים, אם לא היו הוריו מתפשרים על דרך חינוכו, אם רק היו מחנכים אותו בדרך הראויה והמסורה לנו מזה דורי דורות.

וכלפי מה הדברים אמורים. ראשית כלפי בתי הלימודים, תלמודי התורה ובית יעקב, בהם מתחנכים עוללנו וטפינו, בהיותם רכים בשנים.

הנה בשנים אלה מתעצבת אישיותו של הילד. ואם בתקופה זו יוחדרו לך הנולד, דברים שאינם ראויים לכרם ישראל, כאהדה לתרבויות אחרות וסגידה לספורט ולכסף מחד וכאי הערכה והבטלות לחכמי התורה ולומדיה מאידך, וכדומה לזה, הרי שאחריתם מרה תהיה.

ולפיכך, החינוך המתנהל בבתי החינוך, חייב להיות על אדני התורה והיראה, בדרך המסורה לנו מדורי דורות, ללא כל התערבות של מאן דהו, המתיימר להבין בחינוך, כי החינוך שלנו אינו ככל העמים, כי לא ככל העמים בית ישראל, אלא חינוך המושתת על תורה, על היהדות והאמונה התמימה, כפי שקבלו אבותינו על עצמם בסיני מדורי דור. וכל אב אם חפץ הוא בחינוך ראוי לילדיו, אם חפץ הוא בעלייתו ובהתרוממותו של בנו בתורה ויראת אלוקים טוב יעשה, אם לא יתגמש בנושא זה, אם לא יסכים להתפשר על חינוך שאינו צמוד לתורת ישראל. כי כאמור בחינוך אין פשרות! כי גם טיפה קטנה של רעל מזיקה היזק נפשי עצום!

זכה לכל ההבטחות שהובטחו לו מחמת חינוך הילדים, וכלשון הכתוב (בראשית, יח) "ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום, ונברכו בו כל גויי הארץ. כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואתביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט".

אשר על כן, בחינוך אסור לנו להתפשר, בנוגע לדרך החינוך, בנוגע לתכנים הנכנסים למוסדותינו בכל הדברים הללו הנוגעים ברוח אפינו, בנשמת חיינו, אין פשרות ואין הנחות. כי בחינוך חייבים תוצאות, כאן אין אפשרות להעלים עין ולעגל פינות, כי כל התפשרות ולו הקלה ביותר עלולה היא לגרום פגיעה בילד.

הגע עצמך, אם יגשו לאב ויבקשו ממנו כי יתן לילדו רקיחה כלשהי של עשבים, שאין יודעים מה יהיו תוצאותיה, אבל דבר אחד ברור כי בשנה הראשונה אין היא משפיעה כלל ולא רואים כל שינוי במצב הילד. וכי יהיה אב שיסכים ליתן זאת לבנו? הלא אהבתו לבנו לא תתן לו לוותר על כך, ואף אם יבטיחו לו כל הון שבעולם, לא יסכים להתפשר על בריאות ילדו, כי אף אם בשנה הראשונה אין ההשפעה ניכרת, אך אולי לאחר שנים, בהצטברות החומרים, ינזק בנו.

ואם כך בעניינים שבגוף, גוף שהיום כאן ומחר שם, על אחת כמה וכמה שבענייני הרוח, ענייני הנצח, יש לאב להקפיד על נשמת בנו, כי גם אם כעת אין תוצאות רעות הנראות לעין, הרי שאם אין החינוך ע"פ אמות המידה שקבעו לנו חז"ל, ורבותינו גדולי ומאורי הדורות, ברבות הזמן יראה קבל עם ועולם, הפגם שנפגם אותו ילד רך בשנים בשורשו. וכפי שהמליצו רבותינו בגמ' חגיגה, "טוב אחרית דבר מראשיתו", אם רוצה אדם שיהיו ילדיו ראויים ומחונכים, צריך הא להשקיע עוד בראשיתם, בצעירותם.

ולא סתם אמור אמר החכם מכל אדם (משלי ג) "חוסך שבטו שונא בנו ואהבו שחרו מוסר". ישנם אבות אשר מרוב אהבתם לבניהם אינם מסוגלים לגעור בהם, להעירם ולייסרם. אך להם פונה שלמה ואומר, "חוסך

